

Introduktion och inledning, aktörskarta 2, med aktörer

Inledning – bakgrundstext

Den som är skyddsbehövande eller nyanländ med funktionsnedsättning i Sverige möts idag av ett komplext system, där många aktörer med olika funktioner ska samsas. MFD har tagit fram en karta över stegen som de personerna behöver ta, i syfte att synliggöra processen och vilka glapp den har, det vill säga vilka utmaningar och hinder som finns i mottagandet av personer som är nya i Sverige och har funktionsnedsättning.

Den karta ni snart ska titta på är en överblick över de steg som en individ behöver ta under sin första tid i Sverige och vilka aktörer som är inblandade. När ni startar vid ”Börja här” påbörjar ni samma process som en person som är nyanländ och skyddsbehövande med funktionsnedsättning gör, och hur många aktörer personen möts av. Till er hjälp finns det här också förklaringar på vad de olika stegen i rutorna betyder. Syftet med att ta sig igenom systemet i kartan är att djupare reflektera över er verksamhet och hur ni kan utveckla ert arbete med nyanlända med funktionsnedsättning.

Till er hjälp har ni reflektionsfrågor som ni kan använda för att diskutera. Var i verksamheten lyfter ni funktionsnedsättning som perspektiv – eller gör ni det alls?

Reflektionsfrågor

Individuell reflektion

1. Känner du igen dig i beskrivningen av din verksamhets/organisations roll i mottagningssystemet?
2. Finns det flera arbetsgrupper/verksamheter i din verksamhet/organisation som har ett ansvar för frågorna? Vilka då?
3. Hur enkelt/svårt tror du att det är för en person som är ny i Sverige med funktionsnedsättning eller särskilda behov att komma i kontakt med din verksamhet/organisation idag?

Reflektion i grupp – vad gör vi idag?

Svara på frågorna genom att i grupp diskutera svaren. Vad kan och vill ni göra för att förenkla situationen för den som anländer som ny i Sverige med funktionsnedsättning?

1. I vilka delar av mottagningssystemet har ni ett direkt eller indirekt uppdrag kring personer som är nya i Sverige och har en funktionsnedsättning?
2. Hur väl anser ni att arbetet fungerar idag?
 - Finns det några utmaningar i arbetet? Om ja, vilka då?
3. Ser ni ett behov av att det krävs förändring i lagar och regler för att kunna säkra att personer med en funktionsnedsättning får det stöd de behöver?
 - Om ja, vilka?
 - Om nej, varför inte?
4. Ser ni ett behov av att ändra era arbetssätt eller rutiner för att kunna erbjuda stöd till enskilda med funktionsnedsättning som är nya i Sverige?
5. Ser ni ett behov av att samverka med andra verksamheter/organisationer? I sådana fall, vilka då?
6. Om ni redan har en etablerad samverkan med olika verksamheter/organisationer, finns det något i samverkan som behöver utvecklas för att uppmärksamma funktionshinderperspektivet i arbetet med personer som är nya i Sverige.
7. I en föränderlig värld kan det snabbt ske politiska omprioriteringar. Hur kan ni säkra att ni långsiktigt har tillräckliga resurser för att klara ert uppdrag med att möta och erbjuda stöd till personer som är nya i Sverige och har en funktionsnedsättning.

Tillägg till aktörskarta 2, med aktörer.

Övergripande karta, 2.

För vilka gäller kartan?

- Kartan beskriver hur det kan se ut för en person som sökt asyl i Sverige, som omfattas av massflyktsdirektivet eller har uppehållstillstånd i Sverige och har en funktionsnedsättning.
- Massflyktsdirektivet utgör en ny skyddsgrund, därför förklaras det i en särskild ruta.

Vad betyder rutorna?

- På kartan finns det exempel på olika aktörer och myndigheter som har ansvar för olika frågor och steg i systemet. Kartan är inte komplett, men exempel används för att visa på hur komplext systemet är och hur viktigt det är att alla aktörer uppmärksammar och identifierar funktionsnedsättning i sina olika uppdrag.
- En del aktörer arbetar direkt med personer med funktionsnedsättning som är nya i Sverige, andra arbetar med frågorna på en övergripande nivå. Aktörernas och myndigheternas arbetssätt och kunskap om funktionsnedsättning skiljer sig därför åt från varandra.

Vilka kan använda sig av kartan?

- Kartan innehåller många ansvarsområden som berör myndigheter och offentliga verksamheter. Därför är också kartan främst tänkt att användas av tjänstepersoner inom sådana verksamheter.
- Kartan kan dock användas av civilsamhället i arbetet med att bistå skyddsbehövande och nyanlända personer som har en funktionsnedsättning med hjälp och stöd.

Förklaringar av innehållet i rutorna

1. Ansökan om skydd/asyl

Här beskrivs Gränspolisens och Migrationsverkets två ansvariga aktörer. Detta är för att exemplifiera att det oftast är någon av dessa myndigheter som personer först kommer i kontakt med i Sverige. Migrationsverket har också en central roll i mottagningssystemet då de ansvarar för att både utreda och besluta om uppehållstillstånd. Myndigheten ska också säkerställa personers behov av stöd med boende och basbehov under väntetiden.

Här är det särskilt viktigt att uppmärksamma om nyanlända har funktionsnedsättningar och särskilda behov. Genom att synliggöra detta på kartan kan aktörerna reflektera hur de säkerställer det idag.

2. Boende och basbehov

Här beskrivs kommunen och socialtjänstens samt Migrationsverkets roller. Detta är för att synliggöra viktiga frågor som tillgängliga boenden och basbehov under den första tiden i Sverige. En förutsättning för att kunna göra detta är att efterfråga och identifiera funktionsnedsättningar och särskilda behov.

3. Vård som inte kan anstå

Här beskrivs regionen som en särskilt viktig aktör som både ansvarar för att utföra vård och säkra tillgången till vård. För att kunna göra detta är det viktigt att det finns arbetssätt som möjliggör att funktionsnedsättningar och särskilda behov uppmärksammas tidigt i kontakten.

4. Stöd och service

Här beskrivs kommunen/socialtjänsten och regionen som viktiga aktörer för att utreda och besluta om stöd och service under den första tiden i Sverige. Denna ruta är grå eftersom det finns oklarheter i ansvarsfördelningen.

5. Information

Den här rutan symboliserar att det finns ett stort behov av tillgänglig och anpassad information för personer med funktionsnedsättning i hela mottagningssystemet. Om informationen inte är tillgänglig eller om tolkar saknas, kan den innebära många olika hinder för personen.

Här anges några av de aktörer som har ett ansvar för att tillhandahålla tillgänglig information för skyddsbehövande och nyanlända personer med funktionsnedsättning. Exempelvis kommunen/socialtjänsten, Migrationsverket, länsstyrelserna och Statens servicecenter.

Länsstyrelserna arbetar med en informationssida som heter www.informationsverige.se och Statens servicecenter kan hjälpa personer i sin kontakt med olika myndigheter, exempelvis Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

6. Skola (för barn)

Kommunen och skolan har en särskild roll och ansvar att tillhandahålla särskilt stöd till elever med funktionsnedsättning.

7. Arbete och sysselsättning

Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan är särskilt viktiga aktörer med ansvar för att utfärda arbetstillstånd, ge stöd till arbetssökande och utreda och besluta om olika socialförsäkringsförmåner om personer inte kan arbeta.

8. Få/förlänga ett tillfälligt uppehållstillstånd

Här beskrivs Migrationsverkets roll och ansvar att utreda och besluta om ansökningar om förlängda uppehållstillstånd.

9. Folkbokföring i en kommun

Här beskrivs Migrationsverket, länsstyrelserna, kommunen och Skatteverket som viktiga aktörer för att personer ska kunna få uppehållstillstånd, folkbokföra sig och bosätta sig i en kommun. Här har länsstyrelserna ett särskilt ansvar för att stödja kommunerna för att ha beredskap och kunna ta emot personer som bosätts i kommunen.

Denna ruta och resten av systemet, gäller för personer som har uppehållstillstånd och kan folkbokföra sig. För att personer ska kunna ansöka om stöd är det viktigt att den kommun som personen ska bo i har kunskap om funktionsnedsättning och särskilda behov.

10. Boende

Här beskrivs kommunen och regionen som särskilt viktiga aktörer. Här handlar det om att se över behov av en tillgänglig bostad men också av hjälpmedel och insatser som regionen ansvarar för.

11. Vård, stöd och service

Här beskrivs kommunen och regionen som särskilt viktiga aktörer. Här kan det handla om behov av stöd och service enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som beslutas av kommunen samt vård och hjälpmedel som regionen ansvarar för. Vissa hjälpmedel kan också fås via kommunen.

12. Utbildning

Här beskrivs skolan, kommunen, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolverket som särskilt viktiga aktörer i arbetet med att erbjuda utbildning och kunskap i frågor som berör undervisning av elever med olika typer av funktionsnedsättningar och särskilda behov.

13. Arbete och försörjning

Här beskrivs Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunens socialtjänst som viktiga aktörer roller i arbetet med att ge stöd till arbetssökande med funktionsnedsättning. Aktörerna har också ett ansvar att bistå med stöd till personer som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan yrkesarbeta.

14. Familjeåterförening

Här beskrivs Migrationsverkets roll i att utreda och beslut om familjeåterförening.

15. Permanent uppehållstillstånd

Här beskrivs Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och regionen som särskilt viktiga aktörer i att ge stöd till personer med funktionsnedsättning som beviljats permanent uppehållstillstånd, för att kunna bli självförsörjande.

16. Deltagande i samhället

Här finns det en många olika aktörer som har ett ansvar för att möjliggöra att personer med funktionsnedsättning ges möjlighet att delta i samhället på lika villkor som personer utan funktionsnedsättning. Men för att detta ska bli möjligt i praktiken, lyfts kommunens och regionens roll fram som särskilt viktiga.